

YÖN

HAFTALIK GAZETE

BAYAR'A
30 BİN
LİRA AYLIK
BAGLANDI

BAKIŞ

KALKINMA ÇAĞI

Bugün artık ispatlanmıştır ki, bir millet 25-30 yıl içinde kalkınabilir. Kalkınma derken, düşük gelirli ilkel tarım sığırından, gelir seviyesi yüksek ileri sanayi uygarlığına geçmeyi, yani Batılılaşmayı kast ediyoruz.

Biz kalkınma çabamıza 1923 de başladık (Osmanlı İmparatorluğunun iki yüzyıl önceki Batılılaşma çabalarını bir kenara bırakıyoruz.) 1923 den beri 41 yıl geçti. 41 yılda kalkınmış bir ülke olmalıydık. Mütevazı ölçülerle bir İtalya'ya, bir Yugoslavya'nın gelir seviyesine ulaşmış bulunmalıydık. Köylere elektrik, su okulu götürme davamızı çoktan çözmüş olmalıydık. Okuma yazma bilmeyen insan kalmamalıydı.

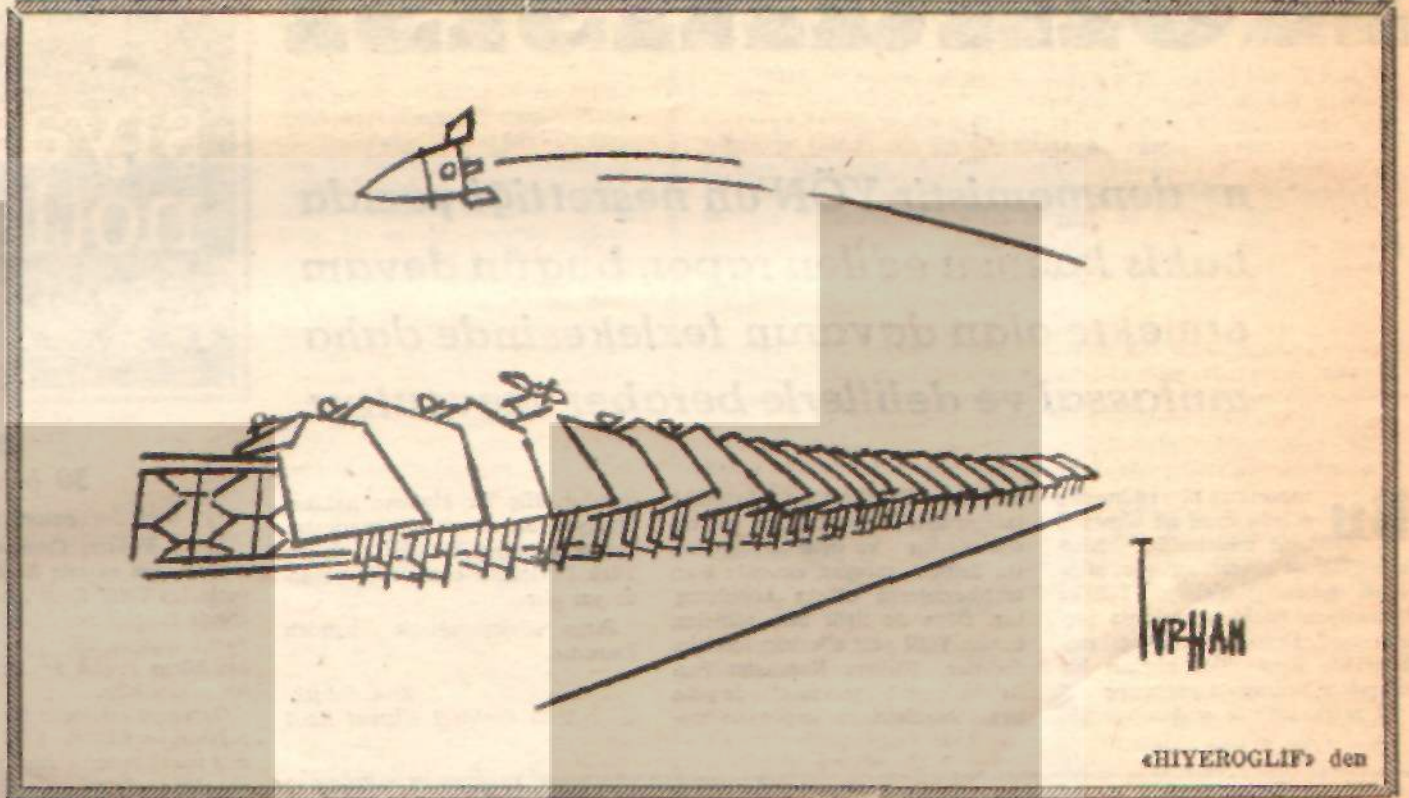
Denebilir ki biz yavaş bir tempoyla kalkınma yolunu seçtik. Belki kaplumbağa hızıyla yol alıyoruz, ama her geçen yıl iyiyeye doğru gidiyoruz. Ne var ki, bir kaplumbağa temposuyla bile ilerlemiyoruz. İyiye değil, kötüye doğru gideceğiz; 1964 yılında okuma yazma bilmeyenlerin sayısı, 1927 yılındakinden fazladır. İkinci Dünya savaşından önce gecekondular yok gibiydi. Şimdi İstanbul, Ankara ve İzmir nüfusunun yarısına yakın kısmı gecekondularda yaşamaktadır. Adana, Bursa, Antalya vs. gibi şehirlerde gecekondular çoğalmaktadır. Toprak hızla artan nüfusu beslemeye yetmemekte, işsizlik artmaktadır. Dışarıdan gıda yardımı almazsak tehlikeli kıtlık ve açlık yılları yaşayacağımız bilinmektedir. Orman tahribi, erozyon herkesi kara kara düşündürmektedir. Dış borçlar, ciddi bir kalkınma hareketine yol açmadan, ağır faizler yüklenerek yıldan yıla artmaktadır. Kalkınma Plânında da belirtildiği üzere, gelir dağılımındaki büyük dengesizlik, düzeleniği yerde genişlemekte, sınıf tezatları keskinleşmektedir.

Fersine bir gidis içinde olduğumuz ortadadır. Çağın fikirlerine ve temposuna ayak uydurmadığımız için gerilemekteyiz. Üç yüzyıl önce dünyanın en büyük imparatorluklarından birini kurmuş ve Batıya boyun eğdirmiş olan memleketimizden bugün dünyanın en geri en ülkesinden biri diye söz edilmektedir. Fakir ülkeler arasında ilk Batılılaşma savaşını açan Atatürk'ün Türkiye'si şimdi en geri ülkelerden biri. Bu durumda milliyetçiyim diyen bir insanın kafasını avuçlarının içine alıp bir limon gibi sıkması, nerede yaşadığımızı, neden ve nasıl bu duruma düştüğümüzü sorması gerek. Gerçek milliyetçinin en ufak peşin fikre kapsilmeden gözlerini bir projektör gibi dünyaya açması ve dünyanın nereye gittiğini araştırması gerek.

Başını kuma devekuşları gömer..

Çağımızda sömürgeciliğin kurtuluşu bütün ülkeler, bir kalkınma humması içinde bulunuyorlar. Bağlantısız ülkelerin Kahire Konferansı bir bakıma fakir ülkelerin kalkınma toplantısı oldu. Toplantıda, barış içinde bir arada yaşama, yeni sömürgecilikle ve emperyalizme savaş, bağlantısızlık, genel kalkınma, fakir ülkelerin ortak cephe teşkil gibi çağımızın ana temaları bey kalkınma açısından ele alındı. Bu ülkelerde politikacılar, köylüler, işçiler ve aydınlar kalkınmadan başka lâl konuşuyorlar. Bizde bir Kıbrıs meselesi, bütün işleri durdururken, Cezayir'in silahları, en öldürücü silahlarla silahsızdır. Fransız ordusuna karşı ölüm kadar savaş yapırlarken, Trablusgarp-ı bölgesinde bir ekonomik ve sosyal kalkınma programı hazırlıyorlar, savaş bitene kadar bu programı derhal uygulamaya koyuyorlar. Cezayir halen toplumun ilerlemesi için tamamlanmamış üzeredir. Batılılaşmada her kilit pilot bölgeyi açmaktır. Bir kilit pilot bölgeyi açmaktır.

1964 gelirlerinin yüzde 15 ini

«HIYEROGRAF» den

yatırımlara ayırmakta büyük güçlük çekerken, bizden düne kadar çok daha zor şartlar altında bulunan Mısır, millî gelirinin yüzde 25 ini yatırımlara yöneltebilmektedir. Yatırım hacmindeki bu yüzde 10 fark, on yıl içinde Mısırın Türkiye'yi bir hayli geride bırakması demektir.

Türkistandaki milyonlarca ırkdaşımızdan haberimiz var mı? Sovyetler Birliğini ziyaret den Türk Parlamento heyeti üyeleri, özel konuşmalarda, Türkistanın tarım, sanayi ve eğitimde gerçekleştirdiği hamleleri anlata anlata bitiremiyorlar. YON de toprak ağası diye insafsızca yüklediğimiz güneyli bir milletvekili, dün bizden bir kaç yıl geride bulunan Türkistan için, «Ana meselelerini çözmüş» hükmünü vermektedir.

Önümüzde Amerikan Hükümetinin yeni resmi organı olan antikömünist New York Times var. Gazete Bulgaristan hakkında şunları yazmaktadır: «Bulgaristan'a gelen ziyaretçi, özellikle eğitim ve sağlık hizmetlerinde, inkâr edilmez bir ilerlemeyle karşılaşır. Daha bir süre önce milyondan fazla karaman kahil bulunan bu memleket, bugün herkes okur yazardır. Üniversiteye devam eden öğrenci sayısı bakımından, Bulgaristan bugün, her 10 bin vatandaş için 98 öğrenciyle Amerika ve Sovyetler Birliğinden sonra dünyada üçüncü durumda bulunduğunu İleri sürmektedir.. Bulgaristanda elektriksiz köy kalmamış gibidir...»

Le Monde gazetesinde, Çin hakkında 15 sayı süren bir incelemeyi okuyoruz. Çinî çok eski günlerden beri tanıyan Uzak Doğu uzmanı yazar, pek yakında atom bombası patlatması beklenen bu 700 milyon nüfuslu ülkenin, hızlı bir kalkınma ve ilerleme içinde olduğunu belirtmektedir. Dağınık köyleri birleştirmek, gizli işsizleri seferber etmek, rasyonel tarım yapmak ve köye ortaokulu, hastahanesi, fabrikası ve tiyatrosuyla uygarlığı götürmek demek olan Çin'in cür'etkar «komün» denemesi, Batıda ve bütün az gelişmiş ülkelerde ilgiyle izlenmektedir. Zira biliniyor ki, az gelişmişliği kısa zamanda kökünden kaldırmaya yönelik «komün» denemesi başarıya ulaşursa, aynı meselelerle karşı karşıya bulunan birçok az gelişmiş ülke, Çin kalkınma metodunu benimseyebilecektir.

1930 yıllarında geri bir ülke olan

Sovyetler Birliği, feza yarışında bugün dev Amerikayı geçmiştir. 1960 den önce, hayat seviyesi bakımından da dünyanın en müreffeh ülkesini geride bırakmak için, Sovyetler Birliği büyük bir kalkınma hamlesine girişmiştir.

Denecektir ki, bu ülkelerde hürriyet yok ve kalkınma metodları zalim. Doğru, fakat kalkınmalarını tamamlayan bu ülkeler, şimdiden aralamaya başladıkları Demirperdeyi kaldırıp daha çok hürriyete ve refaha yönelmiş zaman—ki Batıda antikömünist düşünenler bile bu hürriyetçi gidisi kaçınılmaz saymaktadırlar— biz ne yapacağız? Demirperde kalkınca onların değil, bizim sefaletimiz sırtacak.

Bu sebeple Türk milliyetçileri olarak, peşin fikirleri, korkuyu, demagojiyi eliniz tersiyle itip takkeyi önümüze koymak ve düşüncemizi zorunluca Neden böyle olduk? Nasıl kalkınacağız?

Yabancı Kompleksi

Bilinen bir şey varsa, Atatürk devrindeki çok kısa bir süre haric, şimdiye kadar kalkınmamızı yabancılardan beklemiş olduğumuzdur. Sultan Abdülmecit devrinden beri, yabancı sermaye gelsin, Sam Amca versin, kalkınalım dedik ve demekteyiz. Bugün tam bir çıkmaz içine düştüğümüzü hissetmeye başladığımız halde, kurtuluşu, yabancı sermayeye yeni tadvizler tanımak, işçi ihraç etmek ve turist beklemekte görmekteyiz. Bu ümitler de, geçmiş ümitler gibi boş çıkaracaktır. Zira bir millet, dilencilikle, turistlere garsonluk etmekle, kumarhaneler ve sefaathaneler açmakla ve işçisini yabancı işçinin artık tenezzül etmediği işlerde çalışmaya göndermekle kalkınamaz. Bir zamanlar Fransa'da yarım milyondan fazla Cezayir'li işçi vardı. Cezayir'de 1 milyondan fazla Avrupalı yaşamakta, bu ülkeye turist ve yabancı sermaye akıyordu. Ama o tarihlere Cezayir en koyu bir sefalet içinde sürünmekteydi. Düne kadar Küba, bir Amerikan cenneti idi. Amerikan sermayesi, çok sayıda milyo-

ner turist Küba'ya akmakta, Küba'lı işçiler Amerikada rahatlıkla iş bulmaktaydı. En lüks oteller, kumarhaneler, zevk evleri ve müziğin en güzel Küba'daydı. Küba'lı, zengin Amerikalı turistlerin dolmaları için, otelci, lokantacı, müzisyen, kumarbaz, garson ve fahişe olmuştun. Amerikalı bu turizm cennetinde milyonlarca dolar harcamakta, ama Küba açlık, sefalet, fuhuş ve kumar ülkesi olarak kalmaktaydı.

Yabancıya el açarak, memleketin bütün zevklerini yabancıya peşkeş çekerek kalkınma denemeleri bugün bütün az gelişmiş ülkelerde iflas etmiştir artık.

Kalkınmanın ilk şartı, kendine inanmak, güvenmek ve haysiyetli olmaktır. Millî haysiyet, inanç ve gururdan yoksun ülkeler, sömürge kalmaya mahkumdur.

Öyle görünür ki, memleketimizin felâketi kendimize olan güveni kaybetmemizle başladı. Geçen yüzyılda Batı'nın teknik ve ekonomik üstünlüğü karşısında, manen de çöktük. Batının üstünlüğü kompleksinden bugün de kurtulmuş değiliz. Kalkınma Plânı, yabancı uzmanların direktifleri ve kontrolleri altında hazırlanır. Eğitim plânlarımız yabancılar yapar. Reformları, onlar tavsiye eder. Bütün bakanlıklar yabancı uzmanlarla ve onların hazırladıkları çoğu değersiz ve hattâ zararlı raporlarla doludur. Üniversitelerimizde, yabancıların tarihi, sosyal ve ekonomik davaları, Türkiye'nin meselelerinden çok daha geniş yer alır. Az gelişmiş Türkiye'de, az gelişmiş ülkeler ekonomisinin okutulması, ancak Batılıların bu mesele ile ilgilenmesinden sonra başlar! Radyomuz, papağan gibi Amerikan propagandasını tekrarlar.

Bu örnekleri sayfalar dolusu uzatmak Türkiye'nin kültür bakımından nasıl sömürgeleştini göstermek mümkündür.

«Neden böyle olduk, nasıl kalkınacağız» sorularına doğru bir cevap bulabilmek için, her şeyden önce, kafalarımızı sömürgeciliğe kurtarmak gereklidir.

Doğan Avcioğlu

Komünist olmayan hiç bir kimseye «Sen Komünistsi

n» denmemiştir YÖN'ün neşrettiği yazıda bahis konusu edilen rapor, bugün devam etmekte olan davanın fezlekesinde daha mufassal ve delillerle beraber mevcuttur.

Bu raporların neşredilmemesi oması, bizi ait olmayan usul meselesidir. Nitekim YÖN de neşretmemiştir. Mektupta geçen cümleler, YÖN'ce bilinmeyen sıfahi temaslarda geçmiş bazı fikirlerin karşılığı mahiyetinde olup YÖN bunları bir muğalata sermayesi yapmıştır. O tarihlerde ve ondan sonraki

devirlerde Komünistler, Kürtçülük faaliyetlerinde aktif birer rol oynamışlardır ve oynamaktadırlar. Bu deliller, cereyan etmekte olan mahkemelerde ortaya konulmuştur. Dava ile ilgili bazı şahıslar, bugün YÖN yazı ailesinin içerisinde dedirler. Türkiye Komünist Partisinin, şark bölgesi hakkında planları ötedenberi ve bugün de ma-

lumdur. Hiç bir kimseye hakikat olmayan bir isnad yapılmamıştır. Devlet Emniyet Teşkilatı, daima Türk Devletinin olan te'rin yanında yer alır.

Bizim söyleyeceğimiz bundan ibarettir.

Ziya Selçuk
Müli Emniyet Hizmet Reisi

siyasi notlar

Bayar'ın
30 bin liralık
emekli aylığı

Halen Kayseri Cezaevinde yatmakta olan süresiz hapis cezasına mahkûm Celâl Bayar, geçen hafta içinde Emekli Sandığından, kızı ve vasisi Nülüfer Gürsoy eliyle, otuz bin kılsur liralık üç aylık emekli lük çekimini aldı.

Geçen yıl çıkarılan bir kanun gereğince, emeklilik hakkını kazanmış mahkûmların suçları ne olursa olsun alleleri emekli maaşlarını almaya devam edebilmektedirler. Celâl Bayar işte bu kanundan faydalanarak ayda onbin liradan fazla tutan bir emeklilik ödeneği imaktadır. Aynı şekilde, 27 Mayıs İhtilâlinin düşürdüğü ve Yüksek Adalet Divanının Yassıadada yaptığı yargılamalar sonunda vatan hıybetiyle bir kısmını dama, bir kısmını da ağır hapis cezalarına çarptırıldığı diğer Demokrat Parti erkânı, bu arada Adnan Menderes, Fatin Rüştü Zorlu, Hasan Polatkan, Refik Koraltan adına da Emekli Sandığından, normal vatan dışları için astronomik sayılabilecek emeklilik ödenekleri alınmaktadır.

Emekli Cumhurbaşkanı Ödeneği alan Celâl Bayarın kızı Nülüfer Gürsoy, babası adına üç ayda bir ödenecek olan otuz kılsur bin liralık emeklilik ödeneği çekimi alırken, devlet emekçilerine verilen ve çekler alınırken gösterilmesi zorunlu olan «özel belge» nin üstündeki «sabit ve sakt Cumhurbaşkanı Celâl Bayar» devriminin de değiştirilmesini sağladı. Nülüfer Gürsoy daha önce Emekli Sandığına babası adına bir dilekçe vermiş, özel belgenin kişiliği gösteren hanesindeki «Sakt Cumhurbaşkanı» deyiminin kaldırılmasını istemiştir. Bu işlemin gerçekleştirilmesi üzerine ikinci bir dilekçe ile bir kere daha Sandığına başvurulan Gürsoy otuz kılsur bin liralık çekle birlikte üstünde «Sakt Cumhurbaşkanı» yazmayan bir de yeni özel belge aldı ve eskisini sandığına bıraktı.

İçeride yalnız
Bayar kalacak

Adalet Bakanı Sedat Çumralı hafta içinde yaptığı bir basın toplantısında, Yüksek Adalet Divanında Yassıadada yargılamaya çeşitli ağır hapis cezalarına çarptırılanlardan halen hapisanelerde bulunan hakkında bilgi verdi: Çumralının söylediğine göre, 1960 İhtilâli ile devriliş çeşitli suçlarından dolayı ağır hapis cezasına çarptırılmış olanlardan halen cezaevlerinde bulunanların sayısı sadece 42 dir. Yassıadada çeşitli ağır hapis cezalarına çarptırılan 500'e yakın mahkûmdan halen cezaevinde bulunması gerekenlerin sayısı ise 66 dir. Bunlardan iki tanesi, Zeki Erataman ile Resat Akşemsettinioğlu yurt dışında firardadır. Geri kalan 64 hükümlüden 56 tanesi affedilmeleri için ilgili makamlara başvurmuş, 13 ü af edilmiş, birinin edilmek üzere kararnameyi hazırlanmış, sekiz tanesi hastahkları

dolayısıyla geçici olarak serbest bırakılmışlardır. Ötekilerin durumu da tetkik edilmektedir, muhtemelen bunlar da affa uğrayacaklardır.

Hastalık, sakatlık ya da kocamışlık gerekçesiyle, Cumhurbaşkanı özel af yetkisiyle istifade etmeye talip olmayan sadece sekiz Yassıada hükümlüsü vardır. Bunların da Celâl Bayar dışında kalan yedi tanesi, on yıl ağır hapis mahkûm olup çeşitli af kanunları maddelerinden istifade ederek Kasım ayında tahliye edilecek olan mahkûmlardır. Dolayısıyla, Kasım ayından sonra Türkiye'de cezaevinde esk' DP erkânından üç dört müebbed hapis hükümlüsünün dışında kimse kalmayacak ve yıllarca memleketten en müessir yatırım diye bahılan af konusu da büyük ölçüde sona erecektir.

Tabii Muhalefet bu kere de hapisanelerden çıkmış olanların Anayasa gereğince kısıtlanmış ya da kaldırılmış siyasi haklarının geri verilmesi yolunda yeni bir kampanyaya açmazsa...

CHP

KURULTAYI

Yenimahalle ve Kızılay Ankara'da iki semtin adıdır. Alemdar ve Büyük de bu semtlerde bulunan iki sinemanın adı. Bu iki semt ve iki sinema Türk siyasi hayatında uzun yıllar yer etmiştir. Yenimahalle mütevazı bir ufak memur mahallesi, Alemdar ufak memur mahallesinin mütevazı sinemasıdır.

Kızılaydaki Büyük Sinema ise büyük şehrin büyük eğlence yeri. Geride bıraktığımız iktidarlar devrinde, muhalefette olan CHP, ye kurultaylarını yapmak için Menderesin yakın arkadan, Büyük Han ve Büyük sinemanın sahibi İy adamı Kâzım Rüşti Güven hiç bir zaman sinema salonunu kiralamamıştır. Ankarada pek çok sinema da bu konuda çekingenlik göstermiş, sadece mütevazı memurlar semti Yenimahalledeki Alemdar sinemasının sahibi muhalefete salon kiralama cesaretini gösterebilmiştir. Ondan sonra da CHP, ve öteki muhalefet partileri dalmaya kurultay ve büyük kongrelerini bu sinema salonunda yapmaya başlamışlardır. Sonra 27 Mayıs oldu.

İşadamı Kâzım Rüşti CHP'nin ilk kurultayı için sinema salonunun «emre amade» olduğunu CHP yöneticilerine, bildirdi. Ama o zamanlar CHP yöneticileri daha iktidara şimdiki kadar inamamışlardı, giden aşam gelen paşam diyen işadamları terslediler. Kurultaylarını en kara günlerinde vefa gösteren Yenimahalledeki Alemdar sinemasında yapmakta devam edecekler. Nitekim yaptılar 15 ve 16'ncı kurultaylar gene Yenimahalledeki Alemdar sinemasında toplandı ve sinema sahibine şükran hisleri belirtildi.

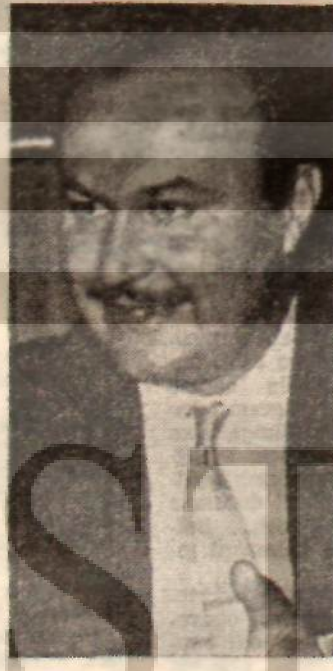
O günden bu yana köprülerin altında çok sular akmış, CHP,

Dr. KEMAL SATIR
«Güleğe ne söyledi?»

yöneticileri iktidara iyice ısınmış olmaları ki, şu CHP. Onyedinci Kurultayı, Kızılaydaki Büyük sinemada tiplanıyor...

İktidara iyice ısınmış, mütevazı Alemdardan Kâzım Rüşti'nin Büyük sinemasına sığırmış olan CHP, nin bu Kurultayı, önceliklere nazaran sakin seçecektir. Bu demek değildir ki, hiç gürlüğü patırdı olmayacak, hiç tenkit ve itiraz sesi yükselmeyecektir. Elbetteki bir hareket görülecektir. Ama bu çıkışların Kurultayı bir heyecan kasırgası ile sarsacağını Cemil Saat Barlas, Kıbrısta Şehit

ORHAN ÖZTRAK
«Vazifeden kaçmam!»

beklemek fazla iyimserlik olacaktır.

Kurultayı CHP, nin hukuken değilse bile, fiilen değitmez Genel Başkanı olan Başbakan İsmet İnönü açacaktır. Genel Başkan, sayıları 1500 ü bulacağı sanılan Kurultay delegelerini, partinin Kurucusu Atatürk, geride bıraktığımız yıl içinde ölen CHP, İler, bu arada birkaç gün önce müessif bir trafik kazasında vefat eden eski Parti Meclisi üyelerinden, eski Devlet Bakanlarından

düşen Pilot Yüzbaşı Cengiz Topel ve diğer kayıplar için saygı duruşunda bulunmaya davet edecektir. Daha sonra Kurultay Başkanlık divanı seçimi yapılacaktır. Seçilecek olanlar bir başkan, iki yardımcı ve altı kâtiptir. Bu arada İnönü, geride kalan dönemin muhasebesini yapan bir konuşma yapacaktır. Bu konuşma, İleriye ait bir takım işaretleri de taşıyacağı için önemli olacaktır. Sonra Parti Meclisi raporu okunacak, komisyon seçimleri yapılacaktır. Kurultay ve komisyonlarının

çalışmasının üç gün devam etmesi beklenmektedir.

Komisyon raporlarının okunması, görüşülmesi, genel görüşmeler, ve dilekler faslında yapılacak bir kaç çıkış bitince, bütün CHP, İlerin merakla bekledikleri ve Kurultayın asıl düğüm noktasını teşkil eden seçimlere sıra gelecektir.

Satır mı
Öztrak mı?

Partinin Kurultaydan sonraki en yetkili organı olan Parti Meclisi'ne, bu yıl da kırk kişi seçil-

Yabancı Şirketler ve Türk Petrolü
Türkiye Petroleri A.O. halen
Türkiye Petroleri A.O. halen
Türkiye Petroleri A.O. halen

S.K.D.
Kurtuluş Kültür Derneği'nin
Kurtuluş Kültür Derneği'nin
Kurtuluş Kültür Derneği'nin

SİYASİ NOTLAR
Fakat ani mesele, millî petrol
Fakat ani mesele, millî petrol
Fakat ani mesele, millî petrol

Genel Resit Eyyuboğlu
Genel Resit Eyyuboğlu
Genel Resit Eyyuboğlu

CHP'nin XVII. Kurultayı, 16 Ekimde Ankara'da toplandı.
CHP'nin XVII. Kurultayı, 16 Ekimde Ankara'da toplandı.
CHP'nin XVII. Kurultayı, 16 Ekimde Ankara'da toplandı.

CHP'nin XVII. Kurultayı
CHP'nin XVII. Kurultayı
CHP'nin XVII. Kurultayı

CHP'nin XVII. Kurultayı
CHP'nin XVII. Kurultayı
CHP'nin XVII. Kurultayı

CHP'nin XVII. Kurultayı
CHP'nin XVII. Kurultayı
CHP'nin XVII. Kurultayı

CHP'nin XVII. Kurultayı
CHP'nin XVII. Kurultayı
CHP'nin XVII. Kurultayı

CHP'nin XVII. Kurultayı
CHP'nin XVII. Kurultayı
CHP'nin XVII. Kurultayı

CHP'nin XVII. Kurultayı
CHP'nin XVII. Kurultayı
CHP'nin XVII. Kurultayı

CHP'nin XVII. Kurultayı
CHP'nin XVII. Kurultayı
CHP'nin XVII. Kurultayı

CHP'nin XVII. Kurultayı
CHP'nin XVII. Kurultayı
CHP'nin XVII. Kurultayı

CHP'nin XVII. Kurultayı
CHP'nin XVII. Kurultayı
CHP'nin XVII. Kurultayı

CHP'nin XVII. Kurultayı
CHP'nin XVII. Kurultayı
CHP'nin XVII. Kurultayı

CHP'nin XVII. Kurultayı
CHP'nin XVII. Kurultayı
CHP'nin XVII. Kurultayı

CHP'nin XVII. Kurultayı
CHP'nin XVII. Kurultayı
CHP'nin XVII. Kurultayı

CHP'nin XVII. Kurultayı
CHP'nin XVII. Kurultayı
CHP'nin XVII. Kurultayı

CHP'nin XVII. Kurultayı
CHP'nin XVII. Kurultayı
CHP'nin XVII. Kurultayı

CHP'nin XVII. Kurultayı
CHP'nin XVII. Kurultayı
CHP'nin XVII. Kurultayı

CHP'nin XVII. Kurultayı
CHP'nin XVII. Kurultayı
CHP'nin XVII. Kurultayı

CHP'nin XVII. Kurultayı
CHP'nin XVII. Kurultayı
CHP'nin XVII. Kurultayı

CHP'nin XVII. Kurultayı
CHP'nin XVII. Kurultayı
CHP'nin XVII. Kurultayı

CHP'nin XVII. Kurultayı
CHP'nin XVII. Kurultayı
CHP'nin XVII. Kurultayı

CHP'nin XVII. Kurultayı
CHP'nin XVII. Kurultayı
CHP'nin XVII. Kurultayı

CHP'nin XVII. Kurultayı
CHP'nin XVII. Kurultayı
CHP'nin XVII. Kurultayı

CHP'nin XVII. Kurultayı
CHP'nin XVII. Kurultayı
CHP'nin XVII. Kurultayı

CHP'nin XVII. Kurultayı
CHP'nin XVII. Kurultayı
CHP'nin XVII. Kurultayı

CHP'nin XVII. Kurultayı
CHP'nin XVII. Kurultayı
CHP'nin XVII. Kurultayı

CHP'nin XVII. Kurultayı
CHP'nin XVII. Kurultayı
CHP'nin XVII. Kurultayı

CHP'nin XVII. Kurultayı
CHP'nin XVII. Kurultayı
CHP'nin XVII. Kurultayı

CHP'nin XVII. Kurultayı
CHP'nin XVII. Kurultayı
CHP'nin XVII. Kurultayı

CHP'nin XVII. Kurultayı
CHP'nin XVII. Kurultayı
CHP'nin XVII. Kurultayı

CHP'nin XVII. Kurultayı
CHP'nin XVII. Kurultayı
CHP'nin XVII. Kurultayı

Komünizm propagandası ve Yön

Memleketimizde komünizm propagandası şiddetle yasaklanmıştır. Yalnız bu yasaklama, komünizmin, sosyalizmin ve hatta hatta en ilmi sol «fikri» lerin ne olduğu bilinmeden ve araştırılmadan yapılmıştır. Bu yüzden komünizm propagandasının önleme gerekçesiyle, her yeni düşünce susturularak memleketin demokratik gelişmesi ve fikir hayatı felce uğratılmıştır. Bugünkü geriliminin belli başlı sebeplerinden biri, bir fikre karşı duyulan bu korkudur. Hür düşüncüyü yasaklayarak fikir adamını hapse atırlar, bu memleketi, bu millete hizmet etmek şöyle dursun, büyük kötülük etmişlerdir.

Komünizm ve sosyalizm hakkında en yüksek yargı organlarımızın dahi yeterli bilgiye sahip olmadıklarını yanda yayınladığımız Yargıtay Birinci Ceza Dairesi kararı, bir kere daha ispatlamaktadır. Karar, Cumhuriyet gazetesinde yayımlanan bir yarışma yazısında, komünizm propagandası yapıp yapılmadığının tesbiti konusundadır. İstanbul Üçüncü Ağır Ceza Mahkemesi, H. N. Kubalı, Oktay Yenal, Bahri Savaş, Sadun Aren gibi üniversite hocalarının mütalâalarına dayanarak yazı sahibi Sadı Alkılıç'ı beraat ettirmişti. Yargıtay, Alkılıç'ın yazısında komünizm propagandası yapıldığı gerekçesiyle bu kararı bozmuştur. Dávaya şimdi tekrar bakılacaktır.

Yargıtay kararı, komünizm hakkında tamamen yanlış görüşlere dayanmaktadır. Bir defa kanun zoruyla yani hukuki yollardan bir sistemin değiştirilmesi, Anayasamızın da benimsediği «reformist - islahatçı» görüşün bir gereğidir. Kanun zoruyla islahat, bir nizamı kaba kuvvete başvurarak devrime anlamına gelmez. Diğer taraftan, gerek sosyalizm, gerekse komünizm üretim araçlarının topluma maledilmesi amacını güderler. Sosyalizm, Anayasa teminatı altında olduğuna göre, üretim araçlarının topluma mal edilmesini savunmak bir suç olmasa gerektir. Hele mirasın kaldırılması fikri, liberal kapitalizmle en parlak çağında liberal iktisatçı Stuart Mill tarafından ortaya atılan bir görüştür. Aynı yıllarda, liberal iktisatçılar, toprak rantının kapitalist gelişmeyi frenlediği düşüncesiyle, bütün toprakların millileştirilmesini istemişlerdi. Liberal kapitalistlerin savunduğu bu fikirler, «kapitalist hukuk sistemi lığa ediliyor» diye memleketimizde suç mu sayılacaktır? Enternasyonalizme gelince, liberal kapitalizmi savunan ve dünya çapında bir iş bölümü isteyen bütün iktisatçılar enternasyonalisttir. Müsterek Pazar, bölge çapında enternasyonalist bir harekettir. Uygulamak istediğimiz dış ticaret serbestisi, yabancı sermaye ile kalkınma gibi ekonomi politikaları, enternasyonalist düşüncenin sonuçlarıdır. Ve nihayet Birleşmiş Milletler, enternasyonalist gidişin ifadesidir.

Bütün bunları gözönünde tutmadan mülkiyet ve mirasa karşı enternasyonalist bir düşüncüyü, komünizm propagandası saymak, Anayasa teminatı altındaki fikir, düşünce ve basın hürriyetini ortadan kaldırmak demektir. Kararı mülkiyet nizamını korumak isterken, Anayasamızın temel nizamı olan hürriyet nizamını devirmektir.

Fikir hürriyetini ortadan kaldırmaya yönelik bu gidiş karşısında sayın Anayasa Profesörü Hüseyin Nafi Kubalı'nın, bu konu ile ilgili olarak hazırladığı birleşik raporunu yayınlıyoruz.

Bu arada bir iki kelimeyle YON'un görüşünü de belirtmek isteriz. Komünist kimdir? Komünist ülkelerde komünist, Komünist Partisine üye olanlara denilmektedir. Bu ülkelerde hal-

kın yüzde 5 ilâ 10'u Komünist Partisi üyesi, yani komünisttir. Halkın geri kalan yüzde 90'ına sorarsanız komünist olmadıklarını söyleyeceklerdir. Komünizm nedir? Marks'a sorarsanız, komünizm, sosyalizmin yüksek safhasıdır. Sosyalizmde devlet vardır ve millî gelir emeğe göre paylaşılmaktadır. Çok yüksek bir üretim seviyesine ulaşan komünizmde ise millî gelir ihtiyaca göre paylaşılmaktadır ve devlet dahi ortadan kalkarak tam bir hürriyet düzenine varılmıştır.

Aksiyon plânında da, Marks'ın görüşü 1917 yılına kadar Batı sosyalist partileri tarafından paylaşılmıştır. Gerçi 1917'den önce Batı sosyalist partilerinde, her iki akım da Marks'a dayanmakla beraber ihtilâlcî ve islahatçı şeklide bir farklılaşma hissedilmiş, fakat bu farklılaşma aksiyon bütünlüğünü bozmuştu. Bölünme, fikri kaynaklar aynı kalmakla beraber 1917 den sonra Sovyet ihtilâliyle ortaya çıkmıştır. Sosyalist partilerden, komünist ismini alan müfrit kanat ayrılmış, sosyalist ve komünist partiler teşekkül etmiştir. Bu iki kanadı ayrıtan temel husus, komünist partilerin politikasını Moskova'ya göre ayarlamaları, sosyalist partilerin ise bağımsız kalmalarıdır. Sosyalist partilerin islahatçı, komünist partilerin ihtilâlcî olması ayrımı Batıda ikinci plânda kalmaktadır. Zira Batı komünist partileri de, ihtilâlin çok uzaklarda kaldığını görerek islahatçı ve çok partili hayatı benimsemişlerdir. Batıda, faşizme ve her çeşit diktatörlüğe karşı hürriyetlerin ve demokrasinin savunulmasında, komünist partileri ön safta rol oynamışlardır. Nitekim, son yıllarda Moskova dahi komünist partilerin seçim yoluyla iktidara gelip, islahatçı yollardan programlarını gerçekleştirebileceklerini resmen kabul etmiştir. Buna karşı itiraz, sadece Çin'den gelmiştir. Bu sebeple, sosyalist ve komünist partiler arasındaki temel ayrım, Moskova'ya tabii olmak veya olmamak şeklide ortaya çıkmaktadır. Bununla beraber, bu alanda da Stalin devrindeki mutlak tabiiyet gevsemeye başlamıştır. Memleketimizde komünizmi önleme yolunda tedbirler alınırken ihtilâlcî teşebbüsler dünyanın her yerinde suç olduğuna göre, temel ölçü, dışarıya tabiiyet olmalıdır. Moskova'dan emir alan teşekküller, Moskof ajanları ve yaygın organları şiddetle cezalandırılmadık. Sadece Moskova'dan değil Pekin'den, Kahire'den, Washington'dan emir alan kökü dışarda bütün teşekküller, yaygın organları ve ajanları için aynı yola gidilmelidir. Fakat bu milliyetçi çerçevede fikir hürriyetine kayıtlı geliştirilmelidir. En geri fikirlerden dahi, fikir plânında kaldığı müddetçe korkmak için bir sebep olmasın. Zira şimdiye kadar ne çektiyse fikirsizlikten çekti: Milletçe kurtuluşumuzun ilk şartı ise fikri zenginliğe kavuşmamızdır. Fikir zenginliğine de ancak hürriyet içinde ulaşılır.

Fikir hürriyetini kısıtlamak şu veya bu akımdan çok, asıl Türkiyemizi zarar görecektir. Türkiyemizi için korkulacak tek şey, bağımsızlığımızı kaybetmektir. Esasen komünizm tehlikesine karşı hassasiyet, bağımsızlığımızı kaybetme endişesinden doğmuştur. Bu hassasiyet sonraları milletlerarası kapitalizmin peyki hâline gelişimizi, vatan topraklarımızın kıralarımız gizlemek ve köhne statükoyu sürdürmek için istismar edilmiştir. Bu vatanın kurtuluşunu, yükselmesini isteyen Türk milliyetçilerinin statükocu kuvvetlerin bu oyunlarına artık gelmelerini lâzımdır. Dışarıdan beslenen bütün faaliyetlere karşı hassas olalım, ama fikirden korkmayalım.

YÖN

KUBALI RAPORU

Sosyalizm Nedir?

Istanbul Üçüncü Ağır Ceza

Mahkemesi Başkanlığına

Cumhuriyet Gazetesinin 12 Aralık 1962 Tarihli nüshasının ikinci sayfasında yayımlanan ve 1962 - 1963 Yunus Nadi Armağanı yarışmasından 47. sı sayıyı taşıyan «Türkiye'nin Tek Kurtuluş Yolu: Sosyalizm» başlıklı ve Hikmet Alkılıç imzalı makalenin tarafımdan tetkik edilerek «Komünist propagandası mahiyetini taşıyıp taşımadığı» hususunun tetkiki için bilirkişi tayin olduğum 20 Eylül 1963 günü İstanbul Üçüncü Ağır Ceza Mahkemesinde sanıkların ve avukatlarının hazır olduğu duruşmada Naip Hâkim Orhan Soysal tarafından tebliğ olunmuş bulunmakla bahis mevzuu makaleyi tetkik ettim. Tetkiklerimin neticesini aşağıda arz ediyorum:

— I —

Makalenin, Başlığının da işaret ettiği üzere, tam manasıyla solcu, yani geniş manadaki İktisadi Doktrin terimiyle sosyalist bir akideyi açıklamakta olduğu aşkardır. Fakat bu ciheti ehemmiyetle belirtmek gerekir ki, sosyalizm Marks öncesi Utopik sosyalizm'den hareket etmek (Saint-Simon, Proudhon ve Fourier'nin sosyalizmi gibi) ve fertçi - hürriyetçi klâsik dünya görüşüyle cemiyetçi dünya görüşünü telif eden liberal sosyalizm'de (Meshur Fransız sosyalisti Jean Jaurès'

in ve bugünkü Fransız Sosyalist partisinin sosyalizmi gibi) kavramak suretiyle Karl Marks'ın tarihi veya dialektik materyalizmine dayanan ve kendi tabiriyle ilmi sosyalizm adı verilen sosyalizmden geçerek umumiyetle komünizm adı altında gösterilen ve Sovyet Rusya ile Demirperde gerisindeki memleketlerde tatbik edilen ve politika - ekonomik bir akide olan anti - liberal Marksist - Leninist Sosyalizme varıncaya kadar farklı şekiller ve nüanslar göstermektedir.

Fransa, İtalya, Batı Almanya, İskandinavya ve İngiltere gibi Sovyet Bloku dışında olan ve ona karşı duran, prensip itibarıyla Batı medeniyetinin manevi değerlerine ve binnetice liberal dünya görüşüne ve klâsik siyasi demokrasiye bağlı bulunan memleketlerde öteden beri varlığını ve fikriyat itibarıyla Sovyet Blokuna sâdik komünist partilerden ve cereyanlarından ayrıldığını müşahade ettiğimiz farklı isimler altındaki sosyalist partilerin benimsediği liberal sosyalizm, Marksçı sosyalizmin de az çok tesirlerini taşımakla beraber, Karl Marks'ın tarihi maddeciliğini âdetâ dini bir fanatizm ile kabul ve müdafaa eden Marksist - Leninist sosyalizmden, yani Komünizm'den başlıca şu mühim farklarla ayrılmaktadır:

1. Marksizizm - Leninizmin temel görüşüne göre, bir cemiyetin asıl olan alt yapı = Infrastructure'dır. Bu yapı ise cemiyetin iktisadi kuruluşundan, iktisadi

Prof. Dr. H. N. Kubalı

münasebetlerinden ve tahavvüllerinden ibarettir. Hukuki, ahlâkî, estetik ve siyasi her nevi müesseseler ve münasebetlerden özürlü üst yapı tamamen alt yapıya tâbidir ve onun bir in'ikamından, gölgesinden başka birşey değildir.

Halbuki liberal sosyalizm ve şahsî kumünizme göre alt yapı yalnız iktisadi olandan ibaret değildir. Her nevi sosyal ve manevi müesseselerin ve münasebetlerin de iktisadi âmillerden müstakbil bir varlığı, değeri ve tesiri vardır. Bernstein ve Henri de Man gibi Marksçılar bile bu kanaattedir.

2. Marksist - Leninist dünya görüşü, materyalist felsefesi icabı olarak, liberal dünya görüşünün ve liberal sosyalizm'in bağlı olduğu aile, hukuk ve ahlâk telâkülerinden ayrıldığı gibi klâsik devlet anlayışını ve kuruluşunu da kabul etmemekte, Devlet teşkilâtını ve fonksiyon-

larını münhasıran materyalist felsefeye dayanan ve proletarya diktatöryasını kurmak ve devam ettirmek hedefini güden bir anlayışla izah etmekte, klâsik manadaki politika ve politikacı realitesini reddetmektedir.

Halbuki liberal sosyalizm klâsik devlet anlayışını ve politika realitesini kabul etmekte, fakat devletin klâsik hürriyetleri olduğu kadar, bilhassa iktisadi gerekçelere dayanan, sosyal adaleti de sağlayıcı ve koruyucu bir şekilde kurulmasını ve işlenmesini lüzumlu görmekte, şimdiki çok moda olan bir tabiriyle mutlu bir azınlığın, istismar vasıtası olmamasını istemektedir.

3. Marksist - Leninist doktrinde dahi ziyade-sinai işçiyi ifade eden Proletarya fikri ve Proletarya - Kapitalist sınıf mücadelesi aslâ tâviz kabul etmeyen temelde doğma olduğu halde, liberal sosyalizmde iktisadi ve sosyal münasebetler mutlak proletarya fikri ve sınıfı etrafında mütâwaplaşma gibi sınıf mücadelesi de mutlak bir ölçüm kalın savaşı değildir.

4. Marksist - Leninist doktrine göre komünist cemiyetin tamamen gerçekleştirilmiş olacağı ve Devletin ortadan kalkacağı ideal bir geleceğe, yani komünizme yüksek safhasına erişilebilmesi için geçimsiz zararı intikal devresinde kapitalist rejimin tasfiye edilmiş olması lâzımdır. Bunun için de proletarya sınıfının diğer bütün sosyal sınıflar üzerinde hâkimiyetini tesis etmesi, bu maksatla bir proletarya diktatörlüğü'nün kurulması şarttır. Bu Proletarya diktatörlüğü şeklindeki rejim de bağlı olduğumuz spritüalist dünya görüşünün savunduğu değerlerin, mukadde bildiğimiz ve özüne dokunulmasını tecrüde edemeyeceğimiz insan haklarının ve demokratik hürriyetlerin tabii manası ve yeri yoktur. Bu sebebledir ki komünist memleketlerdeki siyasi rejim fillen ve hukukken başka çeşit bir mutlu azınlığın el koyduğu, yani aşırı oligarşik bünyeli komünist partisi diktatörlüğünün hâkim olduğu korkunç bir polis rejiminden ve bürokrasi makinesinden başka bir şey değildir. Böyle bir rejimi Georges Burdeau

Ekonomik bağımsızlığını kaybeden ülkeler, millî kültürlerini de yitirirler. Egemen ülke, peyk ülkede beyinleri sömürgeleştirmek için gaba gösterir. Sam Amca'nın da Türkiyedeki tutumu farklı olmamıştır. Amerikanın bu yoldaki çalışmalarını yakından izlemek fırsatını bulmuş olan Arif GELEN, kültürde sömürgecilğin memleketimizde nasıl yürütüldüğünü açıklıyor:

Kültürde Sömürgecilik

Türkiye'de Millî Eğitim Kurumunun Amerikanlaşması ve dolayısıyla sömürgeleşmesi yolundaki çabalar, Amerikan yardımının yoban hale geldiği 1951 yılında başlamıştır. 1951 yılından itibaren tek tek yardım programı çerçevesinde Amerikadan Türkiye'ye diğerleri yanında eğitim uzmanları da gelmiş, eğitim hizmetinde çalışan kişilere Amerikan eğitim kurumlarında öğrenim için burslar verilmiş, eğitim merkez örgütünün anahtar mevkilerinde bulunan kişiler bir ile altı ay arasında değişik bol gövzeli geziler için Amerika'ya götürülmüştür.

Amerikan teknik yardım programı çerçevesinde burs alacak öğrencilerin görevleri kısmen doğrudan doğruya Amerikan Yardım Teşkilatına bağlı Amerikalı uzmanlar tarafından, kısmen de Millî Eğitim Bakanlığına muraflık yetkiyle burs alan kişilerin tekliflerinin yapıldığı şekilde yürütülmüştür. Burs alan kişilerin öğrenim dalları da gene esasen Amerikan uzmanları tarafından belirlenmiştir. Bu uzmanların görevleri de esasen Millî Eğitim Bakanlığına muraflık yetkiyle Amerikan temsilatörleri tarafından ve o temsilatörlerin benimsediği görüşlerle yürütülmüştür. Birleşik Amerika Devletleri Bakanlığı tarafından yürütülen bu eğitim, burs verme arada kaldığı sürece okuduğu eğitim kurumlarında da devam eder. Bursiyerler zaman zaman bazı Amerikan ailelerinin arasına girer, hatta papazlar bile kimi vakitlerde insanlık uğrunda bazı bursiyerlerin onlara anlattıkları çalışmalarını onlara anlatır. Bursiyer, kendi yurdundaki görevlerine dair tek bir kelime duyulmaz ve çok zaman bu gerçekler çok uzak kalan bazı bilgi ve güçlerle donanmış olarak ve genellikle Amerika'ya karşı duyduğu hayranlıkla yurduna döner. Birkaç yıl dolarla Türkiyede olmanın bazı eşyalar ve belki bir de otomobil alıp gelir. Yurda döndükten sonra Amerikan Yardım Teşkilatı onları sürekli olarak takip eder. Kendilerine yazmalar gönderir, gerekli gördüğünde onlarla temasa geçer. Teşkilatla bağlı uzmanlar, yardım bursu ile öğrenim görmüş ve bazı ölçülerde uyum kimselerin Millî Eğitim Bakanlığına önemli noktalara taşınması ve böylece arzulanan eğitim politikasının yerleşmesi için çaba gösterirler. Bu konuda ne kadar etkili olsalar da, yetiştirdikleri kişilere önem verilmemesinden sık sık yakınır. Çünkü bir öğrencinin hayatı boyunca ulaşamayacağı hedefe varan, yani Amerika'ya gidip gelmekle ev ve otomobili sahibi olanlardan, laik Türkiyenin okulunda hristiyan okullarındaki gibi sabah derse başlarken öğrencilere dua ettirecek kadar ileri gidenler çıkmıştır.

Bir yandan bursiyerler böylece sömürülürken, bir yandan da Türkiye'de çalışan Amerikalı eğitim uzmanları, Millî Eğitim Bakanlığı ile yapılan anlaşmalar sayesinde öğrenim belli bir yön, ya da yurt görevleri düşünüldüğü zaman yön belirleyecek projeleri uygulamaktadırlar. Projeler için gerekli olan Amerikan hükümeti tarafından sağlanır. Amerika'da yetişmiş bursiyerlerin yardımı ile yürütülen projeler, bu kişilere bazı çıkarlar sağlamaktan başka işe yaramaz. Çünkü ne onları em

Arif GELEN

poze edenler, ne de uygulamaya katılan yerli uzmanlar, Amerikan koşullarına göre bulunmuş özel metodların dışına çıkamazlardır. Esasen Amerika'dan gelen ve bugün sayıları kırkı geçen Amerikalı uzmanlar, kendi ülkelerinin sıradan adamlarıdır ve belli maksatlar için seçilmişlerdir. Bağımsız düşünceye yetenekte değildir. Kendilerini «Foreign Department» denilen Dışişleri Bakanlığı seçer ve gidecekleri yerlere yollanmadan önce «beyin yıkama» diye alaylı bir deyimle ifade edilen işlemlerden geçer.

Bu «beyinleri yıkanmış» uzmanlar, Millî Eğitimin çekirdeğini teşkil eden kuruluşlarla ilgili projeler uygulamışlardır. Hatta bu tür projeleri sürekli olarak uygulayabilecekleri kurumlar meydana getirmişlerdir. Millî Eğitim Bakanlığı bünyesinde bulunan bu kuruluşlar Türkiye'de eğitim hizmetini en çok etkileyebilecek organlardır. Bunların bazıları fonksiyonlarını tamamladığı zaman terk edilir ve daha sonra bir yenisinin kurulmasına çalışılır. Halen bunlardan sayılabileceklerimizin arasında hepisi de Millî Eğitim Bakanlığı diye başlayan, Başlı Ders Araçları Hazırlama Merkezi, Test ve Araştırma Bürosu, Radyo ile Eğitim Merkezi, Öğretmen İş başında Yetiştirme Bürosu vardır. Millî Eğitim Bakanlığında bağlı olan ve Türk elemanları gene Bakanlıkça atanır ve kuruluşların her türlü maddi ihtiyaçlarını Amerikan Yardım Teşkilatı karşılar, yönetimi de Amerikalı uzmanların elindedir. Her kuruluşun sözde bir yönetim kurulu vardır. Bu kurulda çalışan Amerikalı uzman da kurum üyesidir. Kuruluşun yönetimi ile ilgili kararları, bu kurul verir. Ancak kurul üyesi olan Amerikalı uzman en yüksek söz sahibidir. Çünkü Yardım Teşkilatından gerekli parayı sağlanmasında söz sahibi olan tek kişi odur. Bu yüzden elbette bütün diğer üyeler onun ağzından çıkacak sözle kulak kesilirler. Öte yandan, Türk uzmanların buralara atanmasında en etkili kişi gene Amerikalı uzman olduğu için, başka türlü davranmak mümkün olmaz. Bundan cesaret alan Amerikalı uzmanlar da konulara istedikleri gibi yön vermesini asla ihmal etmezler. Hatta çok zaman «değerce üstün olmasa bile, çevresindeki kişilere otoriter tavırlar takınırlar». Bu Amerikalı uzmanlar arasında, yönettikleri kuruluşun yönetim kurulumunda yükselen «fırsat seslerini susturmak için «bugün hiçbir fırsatı istemiyorum» diyecek kadar otorite düşkünü olanlar çıkmıştır. Yerli uzmanlar bütün bunlara başeğmeye razıdır. Çünkü Anadolu'nun çetin çalışma koşullarından uzak, Anadolu insanının ancak Amerikan filmlerinde gördüğü konforlu çalışma yerleri vardır, masş dışında meslektaşlarına göre çok yüksek sayılacak ek ücretler alır. Millî Eğitim Bakanlığının aynı düşünüşü de davranışta olan daha yüksek yetkilileri de yerlilerden çok Amerikalı uzmanlara kulak verir. Onlar birsey söylemese de, onların değeri başkadır. Gene bu yüzden, şüphesiz

Amerikanın bu yoldaki çabalarının başarılı bir sonucu olarak, Millî Eğitim Bakanlığının bazı dairelerine yapılacak atamalarda Amerikalı eğitim uzmanlarının itirazı dolayısıyla atamaların yapılmadığı çok olmuştur.

Bu kuruluşlar yanında halen Millî Eğitim Bakanlığı bünyesinde uygulanan çeşitli Amerikan projeleri vardır. Bunlar da izlenen yol, yukarıda anlatılanın tekrarıdır. Bu projelerin bazıları, Türkiye'nin gerçekleri karşısında gülünç şekillerde cereyan etmektedir. Halen uygulananlardan Deneme Öğretmen Okulları projesi, Deneme İlkokulları projesi, Beslenme Eğitimi, Fen lisesi projelerinden bazıları Amerika lehine bir gösteriştir ve bazıları da Türkiye'nin temel kalkınma ilkelerine tam anlamıyla zıttır. Hele, bu yıl açılacak olan Fen Lisesinde yurdun en güçlü zekâlı çocukları, Amerika'da yetişmiş, Amerikan parası olan öğretmenler elinde, Amerikan sağladığı okulda Amerikan kitaplarını okuyarak yetişecekler. Sonra da elbet onlar için Türkiye'de yer bulunamayacak ve yüksek öğrenim için Amerika'ya gidecekler ve orada öğrenime devam edeceklerdir? Sonra kime hizmet edecekler? Çoğu, Türkiye'nin veremeyeceği yüksek ücretlerle, ya kültürünü benimsedikleri Amerikan halkına, ya da Türkiye'deki Amerikan iş adamlarına

Rockfeller Fonlarından faydalananlar

OECD'nin 7 Ocak 1964 tarihli Teknik İşbirliği adlı bir araştırması, Rockfeller Vakfının seyahat ve araştırma için şahıs ve kurumlara yaptığı yardımlardan örnekler vermektedir. Bu kültürel alandaki Amerikan faaliyetlerinin sadece ufak bir kısmıdır. Bu yardımların zaman zaman değerli araştırmalara imkan verdiği, değerli fikir ve sanat adamlarımızın da faydalandıkları, onların çeşitli geziler ve telif ücretleri yoluyla fikir ve kanaatlarını değiştirmeyeceklerini herhangi bir yanlış anlamaya meydan vermemek için belirtmek isteriz.

Yardımanın Amacı	Yarımdan yararlanan	Yardımanın miktarı (Dolar)
Seyahat	Bay ve Bn. A. A. Saygun	8500
Seyahat ve tetkik	A. H. Tanpınar	6100
Seyahat	B. R. Eyüboğlu	10000
Seyahat	C. Sökmen	2750
Seyahat	Bay ve Bn. Dođramacı	5400
Araştırma	Ö. L. Barkan	17000
Tetkik	N. Öztan	400
Kur'an yorumu	I. Sungurbey	3700
Seyahat ve araştırma	A. Sayın	1900
Seyahat	M. Terziođlu	4650
Seyahat	Z. Paykoç	3500

Millî Eğitime giren Amerikan etkisi, eğitimde ulusal amaçları yıkmış ve unutturmuştur. Okulların ve genç kuşakların ihtiyacı olan kitapları yazdırmak ve yaymak Bakanlığın görevi olduğu halde, bu görevi bile Bakanlık bünyesi

içindeki Amerikan teşkilatı yerine getirmeye başlamıştır. Dolarların sağladığı tatlı uyusukluk, birçok kimseye çok çekici gelmiş ve Türkiye'nin büyük eğitim sorununu ayutmanın vollarını aramaya sevk etmiştir.

STAV
PETROL OFİSİ

Petrol Ofisinden
Alacağınız akaryakıt milli sanayiimize hizmetiniz, milli servet'e katılma payınız olacaktır.

(Basın.../3)

Hiristiyanlık, Türkiye ve Kıbrıs

Kıbrıs olayları dolayısıyla günün konularından biri haline gelen «Türkler ve Hiristiyanlık âlemi» meselesi hakkında Prof. Niyazi Berkes tarafından hazırlanan bu yazı dizisini, faydalı bir tartışmaya zemin olacağı umuduyla yayımlıyoruz.

Türk Devleti ve Hiristiyanlık Dünyası

Niyazi BERKES

Çok kez Türkiye'nin baş dardının halkın cahilliği olduğunu söyleriz. Halbuki cehalet meselesinde memleketin asıl derdi halkın cahilliği değil, okumuşun cahilliğidir. Cahil de olsa, halkın hiç değilse sağduyusu dediğimiz bir şeyi vardır. Bizde eğitim okumuşu yalnız cahilleştirmeyle kalmaz, sağduyusunu da yok eder ve onu bu halde ile cahil dediğimiz halkın başına geçirir.

Bugün Türkiye'nin içinde bulunduğu savaşın bir yanı, içeride yobazlarla dışarıda papazlarla uğraşma durumuna düşmesidir. Fakat Türk okumuşu bunların ne birini, ne ötekini tanımaz. Bugünkü okumuşun İslâmîlik hakkındaki bilgileri birçok sakatlıklarla doludur. Türk okumuşu Türkiye'de din meseleleri ile ilgilendiği zaman da onu yalnız İslâmîlikle ilgili olan bir iş olarak alır. Meselâ Türkiye'de din ve devlet ilişkilerini ele aldığı zaman, ikisi arasındaki ilişkilerin Türk toplumunun gelişimini engellemesini, Fransadaki kilise - devlet ilişkilerinin durumu benzetir; dilimizde bir anlam taşımayan «İslâmîlik» kelimesinin yarattığı karanlık altında bizdeki gerçeklere uymayan sonuçlar çıkarır. Fazla olarak, Türk devletinin diğer dinlerle olan ilişkilerinin hem tarihte hem bugünkü devlet siyasetinde oynadığı rolü bütününe unuttur. Bunun, Türkiye'nin gerilemesi üzerindeki etkilerini ise hiç hatırla getirmez.

Bugünkü Türkiye'nin gerisinde bulunan Osmanlı İmparatorluğunun çöküşünde de, «İslâmî» devletin doğuşunda devletin İslâmîlikle olan ilişkileri kadar Hiristiyanlıkla olan ilişkileri de rol oynamıştır. Hatta, bu çöküşte ikincinin oynadığı rol, birincinin oynadığı rolden daha da ağır basmıştır diyebiliriz. Türk devletinin tarihinde hiristiyanlığın ortodoks katolik ve protestan kolları ile olan ilişkilerini gözden geçirirsek bunun derecesini görebiliriz. O zaman, bugünkü Türkiye'nin içeride yobazlarla, dışarıda papazlarla uğraşma zorunda kalışının bir tesadüf işi olmadığını görürüz.

Osmanlı İmparatorluğunun çöküşünde Türkler yalnız Batı devletlerinin yarışına ve saldırılarına değil, ona paralel olarak dinlerin yarışına ve saldırılarına da uğramıştır. Bunu açıklamak için önce Türklerin siyasi ve dinî tarihteki yerinin hepimizin iyi bildiğimiz iki özelliğine işaret etmek gerekir: Türklerin Hiristiyan olmayışı, kurdukları devletlerde din-devlet ilişkilerini anlayış tarzlarının hem Bizans imparatorluğundaki anlayıştan, hem de Batıda Roma İmparatorluğunun verini alan katolik kilise sisteminin din-devlet ilişkilerini anlayışından farklı olması. Bu iki özellik yüzünden, Türklerin tarihteki yerinin taşıdığı önem, önemini bugün bile taşımaktadır.

Tarihte yapısının bütünü ile geçmişe karışık yok olan imparatorluklar yoktur. Bunların bazılarının büyüklüğünü yapan iyi yanları, onun arkasından gelen ulusların daha sonraki hayatında kalır, yaşar veya olduğu gibi kalmaya da bunlar bir görüş ve deney kaynağı hizmetini görür. Meselâ, Roma İmparatorluğunun hukuk idare, siyaset alanlarında Batı uygarlığına bıraktığı çok şey vardır. Osmanlı İmparatorluğunun temelleri bugünkü Türkiye'ye raslayan yerlerde yıkılmış olmakla beraber onun bazı kurulları Bal kanlılarda, Arap memleketlerinde, Kıbrısta hala yaşamaktadır. Bunların belki en önemlisi Osmanlı sisteminin ayrı dinlerden olan insanların din ayrılıklarına dayanan farklarını korumada bulunduğu usuldür. Bahşların «millet sistemi» dediği bu usulün izleri bugün Lübnan, İsrail, Kıbrıs gibi yerlerde yaşamaktadır.

Bu İmparatorluklar içinde dinî ve siyasi örgütleri birbirinden ayrı tutacak şekilde bir imparatorluk bütünlüğünde uzlaşırabilenlerin usulü en çok yaşama kabiliyetini gösterebilmişlerdir. Bunlardan biri Roma İmparatorluğu, diğeri Osmanlı İmparatorluğudur. Bu iki imparatorluğa, Bizans imparatorluğu ile kıyaslısak görürüz ki bu işte Bizans imparatorluğu tarihe kalmak açısından çok başarısız olmuştur. Bu imparatorlukta hukuk, Roma İmparatorluğunda olduğundan fazla geliştirildiği halde bugün herkes Roma hukukundan bahseder de Bizans hukukundan bahsetmez.

Bunun sebebi, bu imparatorlukta devletle dinin birbirine karışmış bir halde olmasıdır. Osmanlı İmparatorluğunda da buna benzer gözükken bir durum varsa

da gerçekte bu noktada ikisi arasında önemli farklar vardır. Osmanlı İmparatorluğunda İslâm dinî resmî bir devlet dinî değildi. Bunun aksine olan bir kamu bizim aramızda bile pek yaygındır, biliyoruz. Bu kamu çökme halindeki Osmanlı devletine bakarak Batılıların verdiği, bizim de kapıp benimsediğimiz bir kanıdır. Halbuki bu bozuk halde bile din-devlet karmahlığı gene de Bizans'ta olduğu gibi değildi. Gerçi Osmanlı sisteminde din kurulunu temsil eder gözükken bir şeyhül-İslâmîlik vardı; devleti idare edenler müslümandı. Fakat bu durumda bir devletin resmî kilisesi olması durumu arasında hayli fark vardır. Şeyhül-İslâmîlik bir din kurulu ve örgütü olmaktan ziyade bir yasa ve kaza örgütü idi. Ancak Tanzimattan sonra ona en yüksek din

örgütü imiş gibi bakılmaya başlamıştır ki bu kısmen Batı Hiristiyan başkası altında, kısmen yerli Hiristiyan cemaatlerin siyasi ayrılık davalarına bir tepki olarak çıkmış uydurma bir görüştür. Örnek Osmanlı örgütü bozulup Tanzimatla tasfiye edilmeğe başlayınca, özellikle yeni kanun ve mahkemeler kurulmaya başlayınca, devlet adamları bu şeyhül-İslâmîliği ne yapacaklarını bilemeyerek ona yarı dinî, yarı siyasi bir anlam katmaya başladılar, hattâ sonra onu kabineye sokmak gibi de bir garabet gösterdiler. Halbuki, dikkatle baktığımızda görürüz ki o zaman da ondan sonra da bu anlamdaki şeyhül-İslâmîlik Türk yasa örgütünde kendine asla bir yer bulamamıştır. En sonunda da bildiğimiz gibi kaldırılmıştır.

Bizans İmparatorluğunda, işinin tamamıyla dinî ve ruhanî bir iş olmasına rağmen, kilise devletin bir şubesi halinde idi. Bu yüzden, Bizans İmparatorluğu, Roma ve Osmanlı İmparatorlukları gibi, çok dinli bir imparatorluk olamamıştır. Onun devlet, hukuk ve din örgütünde ortodoks dininden başka hiç birinin yeri olamazdı. Bizans'ın yanbaşındaki Türk devletlerinde hiristiyan kiliseleri, dinî ve halkı oldukları gibi kaldıkları halde müslümanları bırakmış, katolik veya heretik hiristiyanları bile bu imparatorlukta yer yoktu. Bu yüzden Bizans devleti tarihî boyunca katolik ve heretik hiristiyanlıklarla kanlı bıcağın kalmıştır. Gerçekte Bizans'ın asıl düşmanları Anadolu ve Bal kanlılardaki heretik hiristiyanlarla Batı hiristiyanlığı yani katolik dini olmuştur.

Osmanlı sisteminde de Sünnî-Şii farkı şeklinde bir ayırım olmuştur da bu Osmanlı-Safavî siyasi çatışmalarının bir eseri olmuştur. Bu çatışmaların kalmadığı veya etkisiz kaldığı zamanlarda bir «Sünnî kilisesi», «Şii kilisesi» kavgası gibi bir çatışma müslümanların yabancı kaldığı bir iş olmuştur. İkisi arasındaki fark bir inang farkı olarak kaldı. Osmanlı sisteminde resmî bir ortodoksluktan da bahsedilemez. Şeyhül-İslâmîlik resmî bir doğma temsilcisi sayılmamıştır. Osmanlı hükümdarlarının dinî doğma kurran, yaygın, koruyan, zorlayan kişilikleri olmadığı gibi din konsülleri gibi organlara başkanlık etme, onlara direktif vermek gibi vasıfları hiç olmamıştır.

Bu özellikler dolayısıyla, Osmanlı sisteminde Müslüman, hiristiyan ve yahudî cemaatleri ayrılıklarına ve özgürlüklerine sahip olmakta kalmamışlar, devletin kendisi de ortodoks dencen Sünnî müslümanlığın bütün müslümanlar için mecburî olmasını sağlayan bir kuvvet haline gelmemiştir. Hatta devşirme yolu ile devletin önemli yerlerine getirilen kimseleri, ortodoks müslümanların bir çoğunun müslümanlıktan sayılmayacağı bir inang geleneğine göre yetiştirmişlerdir. (Osmanlı devletini resmî kilise bir devlet sanmak yüzünden batı tarihçileri bu paradoksu bugün bile yorumlayamıyorlar.) Osmanlı devletinin resmî kilise veya dinli bir devlet olmayışı rafizlik (heresi) fikirlerine karşı olan tutumunda da görürüz. Bunlar ancak devletin siyasi düzenine karşı görüldüğü zaman takibata uğramışlar; böyle olmadıkları zamanlar da din adamlarının elinde, isteseler de, böyle bir takibatı yapacak kudret bulunmamıştır. Olanlar da kişisel hareketler olmaktan öteye geçememiştir. Osmanlı devleti ortodoks hiristiyan kilisesinin işlerine karıştığı zaman, bu, din meseleleri yüzünden değil, papazların politikaya dalmalarından olmuştur. Bizans geleneği yüzünden bu papaz politikacılığı sık sık görülen, ve Osmanlı devletinin işe karışmasına yol açan bir şey olmuştur. Osmanlı ve Bizans sistemleri arasındaki bu farkların paralel benzerlikleri bugünkü Türkiye ile Yunanistan arasında da görülür.

Bizans devletinin uzun tarihine rağmen uygarlık tarihinde Roma devleti kadar önemli iz bırakamayışının sebebi olan bu din-devlet sisteminin kalıntılarından hem kendi tarihinde hem de geriye bıraktığı bugünkü Türkiye'nin tarihinde en çok zarar görenler, bu din-devlet meselesinde ayrı bir geleneği olan Türkler olmuştur. Bizans bir siyasi kudret olarak tarihte karıştığı halde, ortodoks kilisesi kılığında geriye kalan hortlağı bütün Osmanlı tarihi boyunca yaşamış; devletin siyasi hayatına karışmış; onun geleneksel din siyasetini yer yer çarpıtmış; onun başka Hiristiyan dinleri ile olan ilişkilerini zaman zaman çıkmazlara sokmuş, Tanzimattan sonraki reformların geleneksel Türk din-devlet görüşünden ayrı yollara sapmasında rol oynamış, nihayet yeni bir Yunan milleti yaratarak onun ayrılması ile binanın adam akıllı çatırdamalarını başlatmıştır. Bunlarla ilgili ayrıntılara başka bir yazıda dokunacağız.

REKLAM LARINIZ İÇİN

"BASIN İLÂN KURUMU"

Genel Müdürlük

Cağaloğlu, Türk Ocağı Caddesi No. 1

İstanbul

Telefon : 22 43 84 - 22 43 85

Telgraf Adresi : BASIN KURUMU

ŞUBELER	DIŞ MUHABİRLER
İstanbul	A.B.D.
Ankara	Almanya (Federal)
İzmir	Almanya
Adana	Avusturya
Güres	Avustralya
Diyarbakır	Belçika
Erzurum	Bulgaristan
Eskişehir	Çekoslovakya
Konya	Danimarka
Zonguldak	Fransa
	Hollanda
	İngiltere
	İspanya
	İsrail
	İsviçre
	İtalya
	Japonya
	Lübnan
	Macaristan
	Norveç
	Pakistan
	Polonya
	Portekiz
	Romanya
	Yugoslavya
	Yunanistan

(Basın: 17996) — 13